

LEKCJE EKONOMII

Materiały dydaktyczne

Materiały dydaktyczne dla nauczycieli i uczniów przygotowane w ramach projektu edukacyjnego Instytutu Ludwiga von Misesa „Lekcje ekonomii”.

Opracowanie lekcji: Szymon Chrupczalski, Olgierd Sroczyński

Zezwala się na kopiowanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie zawartych w niniejszym zbiorze treści wyłącznie do celów dydaktycznych.

© by Fundacja Instytut Ludwiga von Misesa 2009

Centrum Informacyjne Instytutu Ludwiga von Misesa

ul. Długa 44/50/214

00- 214 Warszawa

Tel. +48 022 635 24 38

<http://mises.pl>

Patronat medialny nad projektem:

Data lekcji:.....

Klasa:.....

Nauczyciel:

Temat lekcji: Konkurencja rynkowa i monopol

1. Cele ogólne

Zapoznanie uczniów z działaniem mechanizmów rynkowych.

2. Cele szczegółowe

Uczeń powinien:

- znać pojęcia monopolu, oligopolu, konkurencji, „suwerenności konsumenta” ;
- rozumieć znaczenie poszczególnych procesów rynkowych dla stabilności gospodarczej ;
- potrafić określić wpływ poszczególnych zjawisk na kształtowanie cen i jakości towarów i usług dostępnych na rynku;

Nauczyciel powinien:

- kształtować u uczniów umiejętność analizowania bieżących zjawisk ekonomicznych i społecznych;
- pokazać zależności występujące pomiędzy polityką gospodarczą a procesami rynkowymi.

3. Kluczowe pojęcia i problemy:

- konsument – czym jest „suwerenność konsumenta” na rynku; konsument a producent;
- konkurencja; znaczenie konkurencji dla cen towarów i usług; monopol, oligopol, zmowa cenowa;
- polityka gospodarcza a procesy rynkowe – ochrona konkurencji i konsumentów; państwowa kontrola cen i płac; jakie skutki wywołują państwowe interwencje w gospodarce;

4. Metody:

- rozmowa nauczająca;
- interaktywna prezentacja;
- dyskusja nad postawionymi problemami;

5. Środki dydaktyczne:

- prezentacja;
- przygotowany przez nauczyciela konspekt wraz z wybranymi fragmentami *Petycji producentów świec* Fryderyka Bastiata.

6. Czas:

1 lub 2 godziny lekcyjne (45 lub 90 minut).

7. Literatura

Dominik T. Armentano, *Krytyczny przegląd teorii monopolu*, tłum. M. Bitner, tekst dostępny: <http://mises.pl/197/197/>

Fryderyk Bastiat, *Petycja producentów świec*, tłum. T. Wyszyński, tekst dostępny: <http://mises.pl/206/206/>

Ludwig von Mises *Kapitalizm*, [w:] *Ekonomia i polityka*, tłum. A. Brzezińska, s. 17 – 31, a także: *Ibidem*, *Interwencjonizm*, tłum. A. Łaska, J. Małek, s. 55 – 71.

Ludwig von Mises, *Ludzkie działanie*, tłum. W. Falkowski, Warszawa 2008, s. 223 – 249;

Murray N. Rothbard, *Ekonomia wolnego rynku*, tłum. R. Rudowski (t. I s. 350, t. III s. 7).

Przebieg lekcji (wersja lekcji na 45 minut):

- (10 min.) Wprowadzenie w tematykę lekcji, uczniowie mają podać definicje konsumenta i producenta; wskazanie na zależność pomiędzy producentem a konsumentem – czy istnieje pomiędzy nimi konflikt interesów? Jak rozumieć pojęcie „demokracji konsumentów”?
- (15 min.) Konkurencja i monopol – definicje od uczniów. Konkurencja biologiczna a konkurencja społeczna – dlaczego ludzie muszą ze sobą konkurować? Współczesne przykłady monopolii; dlaczego powstają monopole? (diamenty, mydło – przykłady w konspekcie uczniowskim);
- (15 min.) Uczniowie mają zastanowić się w dyskusji nad problemem ograniczania konkurencji i suwerenności konsumentów – jakie skutki wywołują państwowe kontrole cen i płac? Lektura *Petycji producentów świec*.
- (5 min.) Zebranie wniosków i podsumowanie lekcji.

Dlaczego ekonomia austriacka?

Starożytny grecki filozof Platon twierdził, że w trakcie ziemskiego życia nie poznajemy niczego nowego, a jedynie przypominamy sobie to, co widzieliśmy w świecie Idei, które są wieczne i niezmiennie. Z tej perspektywy nauczanie to jedynie umiejętne zadawanie pytań, które mają wydobyć wiedzę, którą już mamy.

W świecie przyrody wieczne i niezmiennie obowiązują prawa odkryte przez naukę. Człowiek może je obserwować i wykorzystywać, ale nie może zmienić ich działania i zawsze będzie im podlegał. Aby sformułować prawa nauki, musi stale dokonywać obserwacji i eksperymentów. Nie jest w stanie odpowiedzieć na pytanie o daną reakcję fizyczną lub chemiczną bez wcześniejszego badania empirycznego.

Zupełnie inaczej jest w świecie ludzkim, opisywanym przez nauki społeczne, w tym ekonomię. Jak pisał Ludwig von Mises, ekonomia jest „filozofią ludzkiego życia i działania, dotyczy ona wszystkich i wszystkiego”. W procesach społecznych, rynkowych uczestniczymy wszyscy i wszyscy nie tylko możemy, ale powinniśmy je zrozumieć. Ta właśnie idea była prawie nieobecna przez długi okres w głównych nurtach ekonomicznych i salach wykładowych ośrodków akademickich.

Ekonomia zaczęła jawić się jako nauka tajemna, gdzie nic nie jest oczywiste i wszystko wymaga skomplikowanych tłumaczeń ekonomicznych ekspertów, którzy niczym egipscy kapłani posiadli wiedzę niedostępną dla reszty ludzi. Niemalże zapomniano, że w ustroju politycznym i gospodarczym najważniejsze miejsce zajmuje człowiek – zgubiono go pod stosami wykresów, danych statystycznych i równań matematycznych. Ekonomia przestała wyjaśniać to, co rzeczywiście się dzieje, i zaczynała sama tworzyć konstrukcje, według których rządy państw miały przekształcać rzeczywistość.

W tradycji myślenia ekonomicznego sięgającej jeszcze XVI wieku, a której kontynuację stanowiła austriacka szkoła ekonomii, działająca osoba ludzka ma podstawowe znaczenie. Dlatego – utrzymywali Austriacy, tak jak ich poprzednicy i następcy – do poznania zasad rządzących rynkiem wystarczy zdrowy rozsądek. Z prostego twierdzenia, że każdy człowiek działa, a każde działanie ma pewien cel, wywiedziona zostaje w tradycji austriackiej cała teoria ekonomiczna, tłumacząca w

sposób niezwykle jasny i zrozumiały najbardziej skomplikowane zjawiska gospodarcze, społeczne i polityczne.

Ekonomia austriacka nie daje „gotowych odpowiedzi” w sensie ustalonych już z góry rozwiązań znanych z doktryn ekonomicznych i politycznych. Zasad ekonomii nie trzeba uczyć się na pamięć. Wystarczy zadać pytanie o konsekwencje ludzkich działań, a każdy człowiek będzie w stanie na nie odpowiedzieć. Dorobek intelektualny szkoły austriackiej pozostaje dlatego wciąż aktualny i stanowi doskonałą podstawę dla zrozumienia zawłości życia gospodarczego i społecznego. Jego obecność w programie edukacji młodych pokoleń jest dlatego tak ważna, gwarantując budowanie wolnego i świadomego społeczeństwa obywatelskiego.

Zapraszamy nauczycieli do wzięcia udziału w warsztatach nauczycielskich w ramach **III Letniego Seminarium Austriackiego**, które odbędą się 10.09.2010 w Radziejowicach pod Warszawą. Pokażemy jak ciekawie nauczać o tym, co dzieje się w gospodarce, społeczeństwie i polityce oraz kształtować u uczniów umiejętność krytycznego myślenia.

Kontakt:

Centrum Informacyjne Instytutu Ludwiga von Misesa

ul. Długa 44/50/214

00- 214 Warszawa

Tel. +48 022 635 24 38

<http://mises.pl>

KRS 0000174572 ▪ NIP 894 277 56 04 ▪ Regon 932949234

Nr konta: 19 2130 0004 2001 0253 7975 0001